

KORPORATIVNA SIGURNOST U POSLOVANJU PRIVREDNOG DRUŠTVA

Alisa Salkić, MA, email: alisa.salkic@gmail.com

Prof. dr. sc. Rajko Kasagić, email: prof.rajko.kasagic@gmail.com

Internacionalni univerzitet Travnik u Travniku, Bosna i Hercegovina

Sažetak: Korporativna sigurnost u poslovanju privrednog društva zahtijeva niz uslova koje profitno privredno društvo mora da ispunjava. U prvom redu to mora da bude dobra organizacija privrednog subjekta kako organizacionog oblika prema tržišnim uslovima tako i unutrašnja organizacija rada tako da svaka profitna cjelina ima dovoljno samostalnosti u odlučivanju radi uklapanja u zakone tržišta kako bi mogla obezbijediti dijalog između mašine u proizvodnji i radnika, uključujući intelektualnu sposobnost svakog zaposlenog radi ostvarivanja većeg profita. U poslovnim rezultatima privrednog društva ne učestvuju samo njegovi vlasnici nego i svi zaposleni pa i institucije izvan privrednog društva (kreditne organizacije) koje su zainteresovane za poslovanje privrednog društva. Radnici participiraju u upravljanju privrednim društvom pogotovo kada je upitanju otkrivanje njegovih manjkavosti u procesu rada ili investicionim ulaganjima. Na taj način značajan je doprinos radnika u pribavljanju i prenošenju informacija do odgovarajućeg centra. Dakle, svi učesnici u lancu procesa cjelokupnih odnosa društvene reprodukcije su zainteresovani za poslovanje privrednog društva i daju svoj doprinos.

Ključne riječi: Korporacija, organizacija rada, tržište, upravljanje privrednim društvom, tranzicija, implementacija, jedinstveno unutrašnje tržište

CORPORATE SECURITY IN BUSINESS OF THE COMPANY

Abstract: Corporate security in the business of the company requires a number of conditions that profit company must fulfill. In the first instance it must be a good organization of the company as an organizational form according the market conditions and internal organization of work so that each profit entity has sufficient independence in decision-making to fit the laws of the market in order to ensure dialogue between the machines in the production and workers, including intellectual ability of each employee for higher profits. The operating results of the company does not only involve its owners but all employees and institutions outside the company (credit organizations) that are interested in the business of the company. Employees participate in management of the company, especially when it comes to detect of its shortcomings in the process of work or investment. In this way, it is a significant contribution of employees in obtaining and transmitting information to the appropriate center. Therefore, all participants in the supply chain process overall relations of social reproduction are interested in the business of the company and contribute.

Keywords: Corporation, labor organization, market, management of a company, transition, implementation, single internal market

UVOD

Savremeno društvo djeluje u uslovima intenzivnih promjena, opće globalizacije i izazova koje donosi. Ono se suočava sa rapidnim tehnološkim promjenama, pojačanom konkurencijom privrednih društava na svjetskom tržištu, te zahtijeva savremenog tržišta različitih kupaca. Otuda se sve više aktueliziraju pitanje opstanka i razvoja pojedinih privrednih društava i izbora konkurentnih sredstava u uslovima okruženja. U tome ključnu ulogu imaju tehnologija, organizacija, fleksibilna struktura i kvalitet proizvoda i usluga. U stabilnim okruženjima

XIV MEĐUNARODNA KONFERENCIJA
*KORPORATIVNA SIGURNOST U BIH I ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA
SA EKONOMSKOG, PRAVNOG I KOMUNIKOLOŠKOG ASPEKTA*
XIV INTERNATIONAL CONFERENCE
*CORPORATE SECURITY IN B&H AND THE WESTERN BALKAN COUNTRIES
FROM ECONOMIC, LEGAL AND COMMUNICATION ASPECT*

16.-17. Decembar/December 2016.

privredna društva djeluju programski, sprovodeći visoku specijalizaciju razdvajanjem linije autoriteta i odgovornosti. U okruženju koje se brzo mijenja organizacija poslovanja korporacionih društava zasniva se na posebnim vještinama i znanjima, afinitetima njihovih lidera i sposobnostima za komuniciranje. Nužnost je prilagođavanje pravilima i standardima svjetskog procesa. Transformacija ne ostavlja nikoga po strani. Sa različitim uspjesima države se uključuju i utiču u proces transformacije. Razvijeni dio svijeta je nosilac promjena, predvodnik privrednog razvoja.

Ključnu ulogu za tržište ima koncept kvaliteta proizvoda i usluga, faze implementacije tržišnih promjena. U skladu s tim potrebno je prilagođavati se određenim fazama implementacije kvaliteta. Kvalitet proizvodi znanje. Korporaciono društvo obezbjedit će sigurnost u poslovanju sa organizacijom rada uklapajući se u cjelokupnim odnosima društvene reprodukcije sa svojim proizvodima, ali i sa uslugama.

Sigurnost poslovanja korporativnih privrednih društava zasniva se na motivisanju timova da obave određene zadatke koristeći različite metode. Ovi metodi su bazirani na znanju, moralnim vrijednostima, iskustvima. Mogu biti orjentisani prema zadatku ili orjentisanu prema timu. Korištenje metoda poslovanja korporacionih privrednih društava zavisi od unutrašnjih personalnih faktora ali i od mnogih ekstremnih faktora.

Tranzicija kao opći pojam transformacije i uključivanja u svjetski proces mora da ide ubrzanim putem. Ciljevi moraju biti pretvoreni u zadatke, prestrukturirati cjelokupno društveno biće. Nedovoljno znanje, oslanjanje na iskustvo iz prethodnog perioda osporava uslove promjena. Još uvijek je preokupacija u razmišljanju o poslovima koje je potrebno obezbjediti za pojedince, ne za kolektivitet. Struktura prethodnog perioda ne može da se ugradi u novi sistem – sistem vrijednosti. Samozapošljavanje u vlastitim korporacionim društvima je temelj progressa društvene zajednice pri čemu je ova obavezna da stvori pravne i ekonomske uslove za lično preduzetništvo. Osnov tome je ovladavanje novim znanjima, korištenje informativne tehnologije i efikasnoj primjeni postojećih profesionalnih znanja. Informatičke tehnologije, genetski inženjering, laseri mijenjaju funkcionisanje ekonomije. Tačna, pravovremena i djelotvorna upotreba informacija u sistemu upravljanja korporacionim privrednim društvom, njenim uzajamnim dijelovima i funkcija tržišta i okruženja značajni su za korporacionu sigurnost u poslovanju privrednim društvom. Bez takvih informacija ne bi bili u mogućnosti donositi kvalitetne, značajne odluke, kao i proces praćenja i sprovođenja odluka i posljedice odstupanja.

Najvažnije odluke o investicijama, o profitu i njegovoj raspodjeli, o pokrivanju gubitaka donose se baš u privrednom društvu. Odlukama prethodi niz analitičko stručnih analiza odgovarajućih službi, pa čak stručnih ili naučnih analiza. Dakle, u donošenju važnih odluka za poslovanje i razvoj privrednog društva, te zadovoljanje potreba ne samo zainteresovanih (vlasnika, namještenika, kreditora i potrošača), nego i društvene zajednice, angažovani su širi krug institucija i lica. Svi oni imaju interes u poslovanju privrednog društva, pa zavisno od toga oprodjeljuje se način upravljanja društvom.

16.-17. Decembar/December 2016.

Konac prethodnog stoljeća protekao je u preorijentaciji proizvodnje materijalnih dobara zasnovana na velikom učešću materijalne supstance i energije u proizvodnji, u proizvodnji dobara koja se zasniva na znanju i visokoj tehnologiji. Ovakav privredni razvoj uslovio je prodor informatike. Od toga kako je organizovana i zastupljena obrada informacija zavisi uspješnost privrednog društva. Privredni rast mora biti kvalitativan ne narušavajući za društvenu sredinu. Uzor tome može da bude Evropska unija. Otklanjajući sve prepreke prelaska sa zajedničkog na unutrašnje tržište Unija je izvršila harmonizaciju privrednopravnih normi. Harmonizacija propisa o korporativnim privrednim društvima na nivou Unije ima za cilj da osigura jednak nivo zaštite akcionara, namještenika, kreditora i trećih lica u cijeloj Uniji. Na taj način se prevazilaze različitosti u nacionalnim zakonima čemu značajan doprinos imaju uputstva Savjeta Evropske unije. Drugi pristup je uvođenje jednoobraznog zakona na nivou Unije koji bi zamjenjivao ili nadopunjavao nacionalne zakone. Prvi pristup harmonizacije nacionalnih zakona statusnog karaktera u Bosni i Hercegovini je završen, mada u stalnom procesu.

1. Karakteristike privrednog društva u zemljama tranzicije

Zemlje u tranziciji izvršile su ili još uvijek vrše proces privatizacije i reorganizacije svog privrednog sistema i korporacija. Ovim se stvara neophodna pretpostavka za kreaciju novog pravnog sistema i time novog sistema korporativnog upravljanja kojim se obezbjeđuje korporativna sigurnost privrednog društva. Ipak u procesu tranzicije postoje dječije bolesti kao što su: nekonzistentan pravni sistem, disperzovano akcionarstvo, slaba zaštita manjinskih akcionara, slab sudski sistem sa nedovoljnom nezavisnošću od ekonomske i izvršne vlasti, nedovoljno razvijen profesionalni menadžment, nerazvijena poslovna praksa. U domenu korporativnog upravljanja problemi su: neodgovornost uprave i slaba kontrola od disperzivnih akcionara, nedostatak kadrova za korporativno upravljanje, sukob interesa kontrolnih i manjinskih akcionara, nerazvijeno tržište kapitala, intervencionalizam državnih organa u ekonomiji, brojne povrede zakona²³⁶.

Kako i u kom pravcu se opredjeliti za model upravljanja korporacijom u tranzitnom društvu koje bi obezbjeđivalo uspješno poslovanje privrednog društva? Odgovor na to pitanje je sljedeći: putem menadžera, akcionara, socijalne demokratije, državno orijentisanog modela, multigrupnog interesnog modela. Podešavanje interesa akcionara, uprave, kreditora, zaposlenih, korporacije i društva u sociološkom smislu riječi predstavlja koncept društvene odgovornosti korporacije. U takvim uslovima, koncentracija akcionarstva vršit će se osloncem na banke i druge investitore, na grupe društava, na bogate i moćne akcionare i participaciju zaposlenih u kapital strukturi društva. Takav model obezbjeđuje interesnu ravnotežu sa dobrim preduslovima za ekonomski uspjeh i zadovoljenje osnovnih potreba svakog čovjeka koji učestvuje u poslovanju privrednog društva.²³⁷

²³⁶Više: Lojpur A. (2004), *Korporacijsko upravljanje u teoriji i praksi privatizacije*, Podgorica, str. 59 – 109.

²³⁷Prema učenju američkog industrijskog psihologa Maslova, ljudska potreba je zaštita, sigurnost, kontakt sa ljudima, somozadovoljenje – za svojim sopstvenim ja. Kada je čovjek to ostvario predstoji potreba za samoaktualizacijom. To su fiziološke potrebe. Osnovne fiziološke potrebe su: kisik, voda, hrana, izbacivanje otpadnih materija iz organizma, kontrola temperature, odmor. Što čovjek više dobija to više i želi. Želje čovjeka po Maslovu su: satisfakcija, uspjeh, zadovoljstvo, novac i moć.

2. Upravljanje privrednim društvom u fazi implementacije

Različite faze implementacije ukupnog kvaliteta zahtijevaju različit metod upravljanja privrednim društvom. U fazi davanja inicijative, ili stvaranje uslova za promjene, u kojoj se postepeno stvara svijest o neophodnosti implementacije kvaliteta u kojoj se konstituiše koalicija za promjene, dominira izdavanje naredbi u procesu upravljanja društvom. U fazi pokreta ili promjena postojeće filozofije kvaliteta i načina njegove primjene, ili transfera u praksu, dominira timski rad i timska organizaciona struktura. Saglasno tome razlikuju se načini djelovanja, izvođenja promjena i usmjeravanja organizacije rada.

Korporativna sigurnost u poslovanju privrednog društva usko je vezana izborom stila upravljanja na što utiče veći broj faktora, čiji se intenzitet i uticaj mijenjaju u skladu sa karakterom promjena u organizaciji i programima koji se ostvaruju prema definisanim ciljevima. U slučaju implementacije koncepta kvaliteta dolazi do međusobnog usklađivanja pojedinih faza i liderskih stilova u privrednom društvu, što ima za posljedicu efikasnu primjenu leadership, quality, implemantition, TQM u različitim organizacijam, sa različitim proizvodnim programima i tehnološkim potencijalima, obimom proizvodnje i vrijednostima kvaliteta²³⁸.

Osnovni cilj svakog privrednog društva je njegovo efikasno funkcionisanje jer se tek tada maksimizuju dohoci, zaposlenost i opće blagostanje. To zahtijeva dobro vođenje privrednog društva, a poslovne odluke koje se donose da su prilagođene datim okolnostima – prilagođavanje tržišnim zahtjevima. Metod upravljanja i kontrola rada, odnosno skup najvažnijih pravila po kojima funkcioniše unutrašnja organizacija privrednog društva i kontrola njihove primjene su temelj sigurnosti privrednog društva.

Implementacija kvaliteta rada privrednog društva je implementacija standarda uslovljenih zahtjevima tržišta, a to znači upravljanje privrednim društvom kojim se postiže njegova sigurnost na tržištu. Osnovni preduslov za donošenje valjanih poslovnih odluka je dobro ustrojen sistem upravljanja privrednim društvom. Imamo dvije vrste privrednih društva. U prvu grupu privrednih društava su ona kojima upravlja sam vlasnik ili mali broj njih. Drugu grupu čine velike firme sa velikim brojem vlasnika kojima vlasnici neposredno ne upravljaju, već to u njihovo ime čine profesionalni menadžeri. Tako se pojavljuje glavni uzrok problema sigurnosti privrednog društva sa stanovišta upravljanja: razdvojenost svojine i upravljanja. Tek se u velikim privrednim društvima sa velikim brojem vlasnika pojavljuju problemi korporativnog upravljanja, dok društva prve grupe imaju povoljan status – vlasnici upravljaju firmom i teškoće standardno definisane sigurnost privrednog društva sa stanovišta upravljanja se tu suštinski ne pojavljuje.

Kako obezbijediti da profesionalni menadžment u privrednim društvima sa disperziranim vlasništvom radi u interesu vlasnika, a ne u svom sopstvenom?²³⁹ Vlasnici obično nemaju

²³⁸Liderski stil u koncepciji kvaliteta, Liderstvo u teoriji i praksi, Ekonomski fakultet, Banja Luka, 2006.

²³⁹Pomenuti problem se u ekonomskoj teoriji uobičajeno pojavljuje kao tzv. agencijski problem: postoje dvije ličnosti – principal i agent (njegov službenik). Pitanje je kako principal može obezbijediti da njegov agent radi u njegovu korist, a ne u sopstvenu korist. Problem je opće prirode, pa se tako pojavljuje u obliku pitanja, na

16.-17. Decembar/December 2016.

dovoljno informacija, nisu profesionalni da valjano nadziru rad lica (menadžera) koja upravljaju privrednim društvom. Kako u takvim okolnostima vlasnik ne samo da izgubi glavnicu investicije, već i da ostvari prinos? Radi se o pitanju povjerenja koji se pokazuje najdinamičnijim u razvijenim zemljama. Moguće rješenje obično se traži kroz različite mehanizme: oslonac na težnju menadžera da očuva i stekne sopstvenu reputaciju; usklađivanje interesa menadžera sa interesima korporacije i njenim vlasnikom kroz podsticanje šeme nagrađivanja menadžera; delegiranje kontrole nad menadžmentom upravnog odbora; jasno definisane dužnosti menadžera i dr.

Drugo pitanje je kako u privrednom društvu sa koncentrisanim vlasništvom obezbijediti da kontrolni vlasnik ne zloupotrebljava svoju kontrolu nad firmom kako bi iz nje izvukao više nego što mu pripada. Klasični način zloupotrebe kontrole nad društvom je pretjerana zarada menadžera/kontrolnog vlasnika, poslovi kontrolnog vlasnika, sa njim povezanih lica ili njegove druge firme sa društvima koji su nepovoljni, upotreba insajderskih informacija u ličnom interesu.

Postoje razni sistemi zaštite poslovanja privrednog društva: jačanje položaja manjinskih vlasnika; nepostojanje specijalnih glasačkih privilegija koje bi posjedovali pojedini vlasnici, sazivanje skupštine akcionara, čime bi trebalo da se omogući pokretanje akcije u vanrednim prilikama; pravo preče kupovine akcija iz nove emisije; jačanje unutrašnjeg upravljanja; pravovremeno informisanje akcionara o poslovanju privrednog društva.

Pitanje obezbjeđenja sigurnosti poslovanja privrednog društva putem upravljanja je prilično staro pitanje. Adam Smit je u XII stoljeću je uočio pasivnost akcionara i rasipništvo kog se treba bojati u njihovom upravljanju tuđim, a ne svojim kapitalom (razdvajanje svojine, akcionari od upravljanja, menadžeri)²⁴⁰. To je prvi agencijski problem korporativnog upravljanja (prvi sukob interesa akcionara i uprave – agencijski troškovi)²⁴¹. Problem korporativnog upravljanja (kontrola akcionara nad upravom društva) i nije toliko u razdvajanju svojine od upravljanja²⁴² koliko je u činjenici disperzivnog akcionarstva, što neutrališe moć akcionara i utiče na njihovu pasivnost. Odgovor na rješenje ovog pitanja je preuzimanje akcionarskih društava javnim putem, kao konstantna prijetnja lošem i nekonkurentnom vođenju korporacija i neoperativnoj odgovornosti uprave akcionara²⁴³.

Kvalitetno upravljanje preduzećem sa posjedovanjem korisnih pravovremenih informacija, poznavanje tržišta i usaglašavanje kvaliteta rada na svim nivoima obezbjeđuje dobre poslovne rezultate odnosno korporativnu sigurnost preduzeća.

primjer kako obezbijediti da policajac, carinik ili ministar rade u općem interesu, a ne u sopstvenom interesu. Ipak je to riješeno općim pravnim normama. - Begović B. i dr. (2008), *Korporativno upravljanje*, Beograd.

²⁴⁰ Smit A. (1726), *La richesse des nationis*, ed. Flamarion G. F. (1991), t 2, pp. 366.

²⁴¹ Paillusseau J. (1990), *L'efficacite des entreprises et la legitime du pouvoir*, RIDE, pp 289.

²⁴² Zaštita je moguća većinskim glasanjem, kooptacija u upravni odbor, akcije bez prava glasanja, ugovor o pravu preče kupovine, ugovor o depozitu akcija.

²⁴³ Vasiljević M. (2007), *Korporativno upravljanje*, Beograd, str. 20.

3. Razvojne tendencije

Globalizacija privrednog sistema vrši se tako što se preduzeća na inostranom tržištu ponašaju kao na domaćem, što uslovljava otvaranje međunarodnih granica. Stvarajući uslove pšotpunog izjednačavanja domaćeg i stranog preduzeća Evropska unija je organizovala unutrašnje tržište.

Ključno pitanje globalizacije odnosa privrede u svijetu je svojevrsna reforma ekonomskog i političkog sistema zemalja u procesu tranzicije. Tržište se sve više zamjenjuje kooperativnom saradnjom privrednih subjekata. Tendencija je osnivanja vrlo malih privrednih društava, a unutar velikih društava dolazi do stvaranja manjih autonomnih ćelija. Usljed povoljne kupovne moć, kulturnog nivoa, slobodnog vremena, čovjeku se otvara veća mogućnost da utiče na svoje okruženje, ali se i stvaraju uslovi za njegovu individualizaciju. Snabdijevanje osnovnim ugradbenim komponentima u proizvod ili sirovinama uglavnom je riješeno, čemu mnogo pomaže informativni sistem, pa se privredno društvo može okrenuti kvalitetu, kao što je korištenje opcija za sopstveni razvoj i razvoj mogućnosti učešća u organizaciji i vođenju preduzeća. Razlikujemo nekoliko tendencija organizovanja i vođenja privrednog društva: racionalizacija tradicionalnog sistema, mehanicistički trend i trend samoorganizovanja.

Racionalizacija tradicionalnog sistema postoji u slučajevima kada privredno društvo ima posebno tržište i posebnu proizvodnju. Porast asortimana omogućava proizvodnju mašina bez propusta kojim se ostvaruje precizna kontrola planiranja i prilagođavanja uslovima. To je podjela zadataka u tačno preciziranom velikom broju. Ovaj talas se širi na na trgovinu na malo i na ugostiteljstvo. Iz ovoga proizlazi konkurencija čovjeka i mašine, jer ljudski rad zamjenjuje mašina. Na kraju, ovaj trend razvoja se završava fabrikama i trgovinom bez ljudi – bez radne snage.

Mehanicistički trend zahtijeva obezbjeđenje nove kvalifikacione strukture radnika, novu tehnologiju sa usmjerenom i preciznom proizvodnjom. Ova tendencija umanjuje značaj smanjivanja troškova proizvodnje po proizvodima i dobijamo individualizovana tržišta na kojima se ne mogu prodavati masovni proizvodi. Iz toga proističe usmjerena proizvodnja po volji naručioca. Rezultat toga su autonomni tipovi stručnjaka koji su povezani, jer se marketing i proizvodnja ne mogu odvojiti.

Trend samoorganizovanja se zasniva na dijalogu. Umjesto da se naredbe kreću vertikalno, dolazimo do neposrednog dijaloga osnovnih ćelija u vidu samoorganizovanja. To je u uskoj vezi sa većim premještanjem inicijative za proizvod na samo radno mjesto. Dualizam između čovjeka i mašine dovodi do nove podjele rada, po kojoj ne postoje fabrike bez ljudi.

4. Organizacija preduzeća kao osnov za uspjeh poslovanja

Odgovarajuća organizacija preduzeća sa priličnim stepenom samostalnosti svake profitne ćelije je osnov za uspješno poslovanje preduzeća. Osnovne ćelije moraju biti preduzetno samostalni timovi koji su dovoljno mali sa kombinacijom mehanicističkog sistema i sistema samoorganizovanja, uz vertikalnu povezanost. To mogu biti mala privredna društva ili

dijelovi većih privrednih društava. Na suprot njima stoje centralne službe koje donose odluke o zajedničkom rješenju problema. One moraju da traže tržišta za ta društva. Službe su organizovane od malih privrednih društava, ili pripadaju službi koncerna, ili više službi po specijalizaciji, za više malih privrednih društava.

Organizacija privrednog društva usmjerena je na stvaranju malih specijalizovanih društava, pa u okviru njih ka podjeli na uže organizacione dijelove, uz interesno povezivanje, sve u cilju postizanja većeg profita i porasta stope zapošljavanja, jer bogati građani čine bogato društvo. Ovako organizovano privredno društvo obezbjeđuje uspješno poslovanje i dobre poslovne rezultate, uz poštovanje propisa o nelojalnoj konkurenciji. Ono nema potrebu za monopolskim ponašanjem na štetu drugih privrednih društava jer je sposobno da uđe u tržišnu konkurenciju sa ostalim privrednim subjektima. To im stvaraju uslovi jedinstvenog unutrašnjeg tržišta Evropske unije, pa u slučaju narušavanja jednakih uslova privređivanja od strane pojedinih privrednih subjekata, Evropska unija je učesnik na unutrašnjem tržištu, zaštitila načelom jednakih uslova privređivanja, koje je uslovljeno načelom prava nastanjivanja u ekonomske svrhe.

Kako Bosna i Hercegovina ima ekonomski interes da bude integrisana u jedinstveno unutrašnje tržište Evropske unije to je njezina ekonomska i politička obaveza da stvara uslove integracije ekonomske, političke uz sigurnost i autonomije pravosudnog sistema i spoljnom politikom.

ZAKLJUČAK

Društvena zajednica je zadužena, preko svojih organa vlasti, da stvara prosperitetno društvo i uslove kako bi se to ostvarilo. Ključnu ulogu u svemu tome ima ekonomija i finansijsko tržište sa korporacijama kao ključnim učesnicima.

Finansijsko tržište od njegovog nastanka do danas je dominantni mehanizam preraspodjele svojinskih prava. Strategijski cilj razvoja finansijskog tržišta je njegovo osposobljavanje za bazičnu industriju. Ovo je moguće ostvariti prilagođavanjem temeljnog okvira koji bi omogućio emitovanjem hartija korporativnog i javnog sektora. Osnovni cilj je usklađivanje zakona sa standardima Evropske unije (Direktiva o javnoj ponudi 89/298 EEC).

Važan cilj je jačanje regulatorne i supervizorske funkcije. Nužno je redifinisati nadležnost regulatornog tijela i povećati njegovu stvarnu sposobnost nadzora potpuno samostalnog bez ikakvog uticaja sa strane. Važan zadatak je jačanje samoregulatornih tijela i profesionalnih asocijacija koje omogućavaju jačanje tržišne discipline i unapređenje etičkih standarda profesije, povećanje profesionalnih znanja i vještine, te pojačane odgovornosti za preuzete obaveze u privrednim društvima.

Transparentnost, odnosno visok nivo objavljivanja informacija o poslovanju preduzeća, predstavlja važan segment učešća u donošenju blagovremenih i pravih odluka, odnosno važnih strateških odluka. Objavljivanje informacija omogućava potencijalnim investitorima da donesu pouzdanu odluku o ulaganju, odnosno kupovinu hartija od vrijednosti.

Transparentnost ne treba da vodi otkrivanju poslovnih tajni i pogoršavanju konkurentne sposobnosti privrednog društva.

LITERATURA

- [1] Begović B. i dr., *Korporativno upravljanje*, Beograd
- [2] Grupa autora (2008), *Korporativno upravljanje*, Zbornik radova, Beograd
- [3] Kasagić R., Salkić A. (2015), *Osnovi prava i poslovno pravo*, Internacionalni univerzitet Travnik, Travnik
- [4] Kasagić R. (2005), *Korporativno upravljanje*, Acta Economica br. 3, Ekonomski fakultet, Banja Luka
- [5] Kasagić R. (2006), *Liderstvo u teoriji i praksi*, Ekonomski fakultet, Banja Luka
- [6] Lojpur A. (2004), *Korporacijsko upravljanje u teoriji i praksi privatizacije*, Podgorica
- [7] Vasiljević M. (2013), *Korporativno upravljanje*, Beograd
- [8] Vasiljević M. (2007), *Korporativno upravljanje*, Izabrane teme, Beograd